

מירי שחף | יחד בהנ"ע

Miri Shachaf
Together in Motivation and Enjoyment
120 games for cooperation and group formation
(ODT) in and out of school

All rights reserved
Copyright © 2022

כל הזכויות שמורות למחברת © תשפ"ב

עריכה לשונית: אלינור טילמן
תרשימים: מירי שחף
איורים: דנה דרנוב
עיצוב כריכה: רויטל אביחי פלקו
עימוד: ענת ניסן
הפקה ועיצוב גרפי: ספרי ניב

אין לשכפל, להעתיק, לצלם, להקליט, לתרגם, לאחסן במאגר מידע, לשדר או לקלוט בכל דרך או בכל אמצעי – אלקטרוני, אופטי, מכני או אחר – כל חלק שהוא מהחומר שבספר זה. שימוש מסחרי מכל סוג בחומר הכלול בספר זה אסור בהחלט, אלא ברשות מפורשת בכתב מהמחברת.

נדפס בישראל 2022
ספרי ניב הוצאה לאור

www.nivbook.co.il

יחד בהנ"ע

120 משחקים לשיתוף פעולה ולגיבוש
הקבוצה (ODT) בבית-הספר ומחוצה לו

מירי שחף

הספר מוקדש
להוריי היקרים - עזרא ושושנה בך
לשלומי - האיש שאיתי לאורך כל הדרך
ולילדיי אלמוג, יואב, גל ויובל - המביאים אור לחיי

תודות

לד"ר אלה שובל, על התובנות בחלוקת המשחקים לתת-קטגוריות.

לד"ר איציק רם ולד"ר ורדה אינגלס ז"ל, על תרומתם בהצגת המודל של דון מוריס.

לאלינור טילמן, על עריכת הלשון.

לד"ר אלה שובל, למיכל טל ז"ל ולד"ר שירי אייבזו, על שאפשרו לי להשתמש במקצת האיורים שהופיעו בספרן "הקשר החברתי".

למאירת דנה דרנוב, על שהתירה לי להשתמש בחלק מהאיורים שהופיעו בספר "הקשר החברתי", ועל האיורים שביצעה בכישרון רב בספר זה.

לסטודנטים שלימדתי במסלול החינוך הגופני במכללה האקדמית גבעת ושינגטון ולתלמידיי בבית-הספר, שהיוו קרקע פורייה לתרגול ולשכלול המשחקים.

למכללה האקדמית גבעת ושינגטון ולאגודת אליצור ישראל, תודה מיוחדת על התמיכה במימון האיורים בספר.

למכללה האקדמית בוינגייט, תודה מיוחדת על התמיכה במימון עריכת הלשון.

תוכן העניינים

15	פתח דבר
17	פרק א: רקע תיאורטי
19	תרומתו של המשחק
22	מאפייני המשחק משחק קבוצתי בין שתי קבוצות ויותר –
23	שיתוף פעולה מול יריבות
26	מודל ניתוח המשחקים על-פי דון מוריס
29	הנחיות למורה בעת הוראת המשחק
34	כיצד לארגן את הכיתה לקבוצות משחק?
38	סיווג המשחקים.

פרק ב: משחקים המעודדים שיתוף פעולה לצורך

41	קבלת תגמול משותף
44	1. גנבי הכדורים
45	2. העבירו את המקל במסלול מעגלי.
47	3. קואורדינציה עם כדורים
49	4. לטור המהיר כדורים למכביר
51	5. העברת הכדורים לחישוק הריק
52	6. משימות קבוצתיות עם ספסלים
54	7. משימות אישיות עם ספסלים
57	8. הכדור שעובר הכי מהר
60	9. הכדרור המהיר
62	10. מקל הקסמים

64	11. שקית הפלא
65	12. הדלגית המקפצת
67	13. טבעת המלך
69	14. מהירות תגובה לגירוי שמיעתי חזותי ומגע
71	15. חיבוק זוגי
73	16. העברת כדורים בהתאם לכללים
75	17. איקס עיגול (tic-tac-toe)
76	18. פגיעה בכדורים על הספסל
78	19. קונוס הזהב
80	20. פגיעה בכדור כוח
81	21. מלחמת הכדורים
83	22. הפכו את הקונוס

פרק ג: משחקים המעודדים שיתוף פעולה באמצעות

85	תלות הדדית במהלך ביצוע המשימה
88	23. מסירות עד 10
89	24. מסירות עד 10 לפי סדר קבוע
91	25. טאץ' דאון
92	26. ארבעת הנסיכים
95	27. שני כלבים ועצם
98	28. שבע אבנים
100	29. כדורגל בלי כדור
101	30. כדורגל מרובה שערים
104	31. כדורגל "סטגה"
105	32. כדורגל סיאמי
106	33. כדורגל בישיבה
107	34. כדורעף-רגל (פוצ'יוולי)
108	35. כדורשת – הכף והכדור
109	36. כדור בסיס למתחילים
112	37. הקפות (או 4 תחנות)

116	38. הקפות סל.
119	39. הקפות רגל (Kickball).
122	40. הקפות בטבעות.
125	41. כדוריד לחישוק.
126	42. כדוריד קונוסים.
128	43. הפילו את הקונוסים.
129	44. באולינג קונוסים.
131	45. כדוריד משתף.
133	46. שמרו על הקונוס.
135	47. הצילו את השבוי.
137	48. ושבו בנים לגבולם.
139	49. כדור בזמן.
141	50. שוטרים וגנבים.
144	51. קליעת טבעת למקל.
146	52. קרש בום.
147	53. כדורסל "אנושי".
149	54. כדורסל שיתופי.
150	55. כדורסל בשלושה חלקי המגרש.
152	56. כדורסל בשלוש קבוצות.
153	57. כדורסל – הכף והכדור.
155	58. מחניים קטן.
157	59. מחניים במעגל.
159	60. מחניים גדול, מחניים אמריקני ומחניים כושר.
163	61. מלך, מגן, פרפר.
165	62. מחניים ג'וקר.
167	63. מחניים קונוסים.
171	64. מחניים מרובע.
174	65. מחניים משולש.
176	66. גע גע גע.
177	67. מחניים גע גע.

179	68. מחניים מחסה.
182	69. הדגל
185	70. רוגבי עם שוער.
186	71. רוגבי כיף
188	72. מלחמת הכוכבים (1)
190	73. מלחמת הכוכבים (2)
193	פרק ד: משחקי גיבוש ואתגר (ODT)
196	74. העברת כדור על מקלות
198	75. גלגול הגולה
200	76. גלגול כדור במסלול אנושי
201	77. קליעה לסל באמצעות מצנח
202	78. שרשרת בגדים
203	79. התאימו את הנעליים
205	80. השבלול
206	81. ארגון וסדר בטורים
208	82. לשבת לקום
209	83. כדור זיכרון
211	84. לעבור את הנהר
213	85. מסירת כדור
214	86. העברת חישוק במעגל
216	87. מעגל אמון
217	88. שטיח מעופף
219	89. יחד על המגלשיים
220	90. העברת כדור במחבט
222	91. מעבר גדר אנושית
223	92. מעבר "גדר חשמלית"
226	93. לימבו הפוך
227	94. הולכים על עיוור

229	.95	הליכה על חבל במעגל
230	.96	הבה ונספור
232	.97	שואב המים
233	.98	בקבוק מרחף
235	.99	דלי הטניס
236	100	לוליין
238	101	מעגל המקלות
240	102	מדו-מימד לתלת-מימד
241	103	החישוק המעופף
243	104	משיכת חבל
244	105	הזחל
246	106	מגדל בבל
247	107	מגדל אנושי
249	108	מסירות עם שמיכה
251	109	הטור המקפץ
252	110	הטור המחובר
253	111	הציור המשותף
255	112	חומה ומגדל
256	113	קפיצה בחבל ארוך
257	114	שרשרת אטבי משרד
258	115	פלונטר אנושי
260	116	כיסא אנושי
261	117	שרשרת אנושית
262	118	חבל עיוור
264	119	אלונקה
265	120	העבירו את זה הלאה
269		סיכום
273		רשימת מקורות

פתח דבר

המשחק הוא חלק בלתי נפרד מחיי הילד בכלל ומשיעורי החינוך הגופני בפרט. רבות נכתב על תיאוריות המשחק וחשיבותו, וספרים רבים נכתבו על המשחקים עצמם ומטרותיהם. ייחודו של ספר זה הוא הדגש המושם על ההיבטים החברתיים של המשחק, אף-על-פי שהוא מבוצע מול קבוצה יריבה.

משחק קבוצתי תחרותי מצריך שיתוף פעולה ב"קבוצת האם" של השחקן וגיוס כוחות של הקבוצה כנגד יריבתה. אבל אם המורה ישכיל לקחת מצבים אלו למקום אחר שבו האתגר הוא להצליח לשתף פעולה, והניצחון על האחר אינו העיקר כי אם תוצר לוואי, או-אז ישמש המשחק כאמצעי להקניית ערכים, ומשמעותו עבור התלמידים תקבל תפנית ושינוי חשיבותי.

הפרק התיאורטי, המובא בראשיתו של הספר, מתייחס לכמה היבטים: תרומת המשחק לילד, מאפייני המשחק, הניגוד הטבוע בערכי משחק קבוצתי בין שתי קבוצות ויותר – שיתוף פעולה מול יריבות, הצגת מודל ניתוח המשחקים של דון מוריס, הנחיות למורה בעת הוראת המשחק וכלים מעשיים למורה בעת ארגון הכיתה לקבוצות. חלק הארי של הספר מציג בפני הקורא מגוון רחב של משחקים, שמסווגים על-פי שלוש קטגוריות חדשות של שיתוף פעולה, המוצגות לראשונה בספר זה:

- משחקים המעודדים שיתוף פעולה לצורך קבלת תגמול משותף.

- משחקים המעודדים שיתוף פעולה באמצעות תלות הדדית במהלך ביצוע המשימה.
- משחקי גיבוש ואתגר, הנפוצים בשם ODT¹.

מורה שיעצים בשיעוריו את חשיבות ההנאה וחויית ההשתתפות במשחק על פני תחושות הניצחון וההפסד, יזמן לתלמידיו שיעור חשוב בשיתוף פעולה מבלי לפגום בצורך להישג ובמוטיבציה להצלחה. המשחקים המפורטים בשתי הקטגוריות הראשונות מיועדים בעיקר לילדים ולנוער במסגרות הפורמליות והלא פורמליות (תנועות נוער, מתנ"סים, חוגים). הקטגוריה השלישית עשויה להתאים גם לארגונים ולמפעלים שונים היוצאים מחוץ למשרדיהם לימי גיבוש מרוכזים וכן למשפחות היוצאות לפעילות בחיק הטבע. הציד הנדרש למשחקי הגיבוש והאתגר זמין ופשוט וארגון הפעילות אינו מורכב. הכנה של כמה משחקים לפעילות כזו עשויה למנף את החוויה ולסייע בגיבוש הקבוצה ובה בעת לגרום הנאה מהאתגר.

היות ושתי הקטגוריות הראשונות מיועדות לילדים ולנוער, מצוין בכל משחק לאיזה גיל הוא מיועד – החל בכיתה א וכלה בכיתה ט. עם זאת, ישנם משחקים המתאימים אף לכיתות התיכון, וזאת על-פי שיקול דעתו של המורה. לעומת זאת, קטגוריית המשחקים השלישית עשויה להתאים למגוון גילאים רחב יותר, ולכן, גם אם הכיתה המומלצת הרשומה היא כיתה ט, במקרים רבים הפעילות מתאימה גם לגילים בוגרים יותר.

הספר מיועד למורים בכלל ולמורים לחינוך גופני בפרט, למאמנים, למדריכים, לפרחי הוראה במכללות לחינוך גופני ולמדריכים בתנועות נוער, במתנ"סים ובמסגרות הלא פורמליות. המשחקים מלווים באיורים ובתרשימים, הממחישים ומקלים את הבנת המשחק. בואו נשחק!

1 ניתן למצוא בספרות ביטויים דומים לחינוך-חוץ (Outdoor Education), שממנו נשאב הביטוי ODT (Outdoor Training), כגון חינוך אתגרי (Adventure Education) או חינוך חוייתי (Experiential Education).